

Ελεύθερο δήμα

Τι είπε ο Ανδρέας - Τι λέει ο Σημίτης

«ΑΝ ακολουθήσουμε το δρόμο της απραξίας τα όσα γράφονται και λέγονται για διατήρηση της εθνικής μας ταυτότητας, για την Ελλάδα και τον ελληνισμό, θα αποτελούν συγκάλυψη μιας πορείας αφελληνισμού».

«Το εθνικό συμφέρον επιβάλλει την αναβάθμιση της θέσης της χώρας μέσα από συνεργασία, τον προσδιορισμό από κοινού με τους εταίρους των κανόνων του παιχνιδιού και όχι την άντληση πόρων με οποιοδήποτε τρόπο».

«Τα εθνικά θέματα είναι η μία πλευρά αλλά όχι η κυρίαρχη της εθνικής στρατηγικής».

Η πιο σε τόνο αλλά πολύ σκληρή σε περιεχόμενο είναι το άρθρο του Κώστα Σημίτη, που δημοσιεύει σήμερα η «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία». Το άρθρο αυτό αποτελεί ευθεία απάντηση στον Ανδρέα Παπανδρέου και τους συνεργάτες του, οι οποίοι εξαπέλυσαν επίθεση κατά του Κ. Σημίτη, για τις απόψεις που αυτός διατύπωσε, κατακρι-

νοντας τους «εθνικιστικούς» τόνους, που επικράτησαν στις εργασίες της ΚΟΕΣ του ΠΑΣΟΚ.

Τον σημερινό άρθρο του κ. Σημίτη έχουν προηγηθεί:

★ Η σκληρή κριτική του, την περασμένη Κυριακή, στην ομιλία του στην ΚΟΕΣ, όπου μεταξύ άλλων διερωτήθηκε αν το ΠΑΣΟΚ είναι ο Ρομπέν των Δασών και βρίσκει λύσεις σε όλα και ταυτόχρονα άφησε αιχμές για εθνικοσοσιαλιστικούς συνειρμούς με τη συνεχή χρήση των όρων «εθνικός» και «σοσιαλισμός».

★ Η σκληρότερη απάντηση του Ανδρέα Παπανδρέου, την περασμένη Τετάρτη, όταν, φωτογραφίζοντας τον κ. Σημίτη, χωρίς να τον κατονομάζει, δήλωνε:

«Ήταν αφελείς και προκάλεσαν έκπληξη οι απόψεις που εκφράστηκαν στην ΚΟΕΣ κατά της εθνικής στρατηγικής του ΠΑΣΟΚ. Δεν μπορώ να καταλάβω πώς μπορούν να τις εκφράζουν μορφωμένοι άνθρωποι».

★ Η συνέντευξη Σημίτη, την Πέμπτη, στην ΕΤ-1, όπου μεταξύ άλλων είπε ότι τείνει σιγά σιγά να τελειώσει η περίοδος όπου τα κόμματα στην Ελλάδα είναι αρχηγικά, προσθέτοντας ότι το ΠΑΣΟΚ πρέπει να βρει και θα βρει τον τρόπο με τον οποίο θα μπορέσει να διοικηθεί πιο αποτελεσματικά.

Με τη δημοσίευση του σημερινού άρθρου του κ. Σημίτη, στην «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία» είναι πιθανόν ότι η όλη υπόθεση θα έχει συνέχεια, αφού ο πρώην υπουργός Εθνικής Οικονομίας διατυπώνει μια άποψη για τη διεθνή θέση της Ελλάδας και την έννοια του «εθνικού», που ουσιαστικά διαφέρει από εκείνη του κ. Παπανδρέου.

Πρέπει να σημειωθεί, τέλος, ότι παραλήψεις θέσεις με αυτές του κ. Σημίτη διατύπωσαν στην ΚΟΕΣ η κ. Βάσω Παπανδρέου ο κ. Γ. Παπανδρέου και πολλοί άλλοι σύνεδροι, που θεωρείται ότι ανήκουν στην εκσυγχρονιστική πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ.

Του ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

Εθνοκεντρισμός ή εθνική στρατηγική;

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ εθνική στρατηγική ή ευρωπαϊκή στρατηγική, που κατά την ειδησεογραφία αποτέλεσε το κεντρικό θέμα συζήτησης στην Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή Συνεδρίου του ΠΑΣΟΚ, δεν έχει ουσιαστικό περιεχόμενο. Το πραγματικό ερώτημα είναι, ποια πρέπει να είναι η κατεύθυνση της εθνικής στρατηγικής σήμερα, ποιο το επίκεντρό της, ποιοι οι στόχοι της.

Μια άποψη καθορίζει το περιεχόμενο της εθνικής στρατηγικής, θεωρώντας ότι τα θέματα της εξωτερικής πολιτικής και του διεθνούς περιβάλλοντος έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα. Επίκεντρο της προσοχής είναι τα Ελληνοτουρκικά, το Κυπριακό, οι σχέσεις με τις ΗΠΑ, οι εξελίξεις στα Βαλκάνια, η γερμανική ενοποίηση, η πορεία της ΕΟΚ κάτω από την επίδραση των αναπτυσσόμενων βιομηχανικών χωρών. Η εικόνα των προβλημάτων της ελληνικής κοινωνίας που παρουσιάζεται με αυτό τον τρόπο χαρακτηρίζεται από την αντιπαράθεση εξωγενών αποσταθεροποιητικών δυναμικών και ενός αναγκαίου εσωτερικού εθνικού μετώπου. Η πολιτική στρατηγική παίρνει αμυντικό χαρακτήρα ως προς τα εξωτερικά γεγονότα. Γι' αυτό και αφορούν όροι όπως «εξωτερική απειλή», ή «εθνική επιβίωση» και κυριαρχεί έντονα η εθνοκεντρική θεώρηση του κόσμου. Ταυτόχρονα προκαλείται η εντύπωση ότι από την πολιτική βούλησή μας και μόνο, εξαρτάται να διαπραγματευτούμε ως ίσοι προς ίσους με τις αναπτυσσόμενες βιομηχανικές χώρες, να επιλέξουμε τους όρους του διεθνούς ανταγωνισμού που θα αποδεχτούμε και να απορρίψουμε τους άλλους, να προχωρήσουμε στην ευρωπαϊκή οικονομική και νομισματική ένωση υπό συνθήκες που θα επιβάλουμε, να εξασφαλίσουμε την μη ύπαρξη διαφορετικών ταχυτήτων ανάπτυξης στην Ευρώπη.

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ είναι πολύ πιο σύνθετα. Η διολίσθηση της χώρας σε όλο και χαμηλότερο επίπεδο στο διεθνή καταμερισμό εργασίας και η μειωμένη διεθνής ανταγωνιστικότητα της δεν είναι αποτέλεσμα εξωτερικών επιβουλών και επεμβάσεων. Η ελληνική οικονομία και κοινωνία δεν λειτουργούν λίγο ως πολύ ικανοποιητικά και απορρυθμίζονται από εξωτερικούς παράγοντες. Οι δυσκολίες μας έχουν τις ρίζες τους στο εσωτερικό της χώρας, είναι ενδογενείς. Προκύπτουν από τις διαρθρωτικές αδυναμίες της κοινωνίας και της οικονομίας μας από τον καταμερισμό της κοινωνίας σε ομάδες με ειδικές σχέσεις με το κράτος, τον πελατειακό χαρακτήρα της διοίκησης, το πλήθος των μικρών επιχειρήσεων και τον κατακερματισμό του κεφαλαίου, τη χαμηλή στάθμη της παιδείας, την ιδεολογική αγκύλωση κ.α. Το πολιτικο-κοινωνικό σύστημα έχει οδηγηθεί σε κρίση όπως δείχνουν οι έντονες κοινωνικές και πολιτικές αντιπαράθεσεις, τα τεράστια ελλείμματα του δημόσιου τομέα, ο υψηλός πληθωρισμός, η αποσπασματική επέκταση της παραοικονομίας, ο γιγαντισμός ενός μη παραγωγικού δημόσιου τομέα. Το κράτος έχει σχεδόν εξαντλήσει τις διανεμητικές δυνατότητές του και η πολιτική επέκτασης ενός κράτους παροχών επιδρά σχεδόν γεωμετρικά αρνητικά στη διεθνή ανταγωνιστική μας θέση.

Η πολιτική στρατηγική που αγνοεί τα φαινόμενα αυτά εθελούφλει. Ο κίνδυνος που διατρέχουμε είναι η απραξία στο εσωτερικό μέτωπο, οι αναπτυξιακές στρατηγικές που έχουν μόνο την ταμπέλα της ανάπτυξης αλλά ελάχιστες από τις υποχρεώσεις και τους καταναγκασμούς που επιβάλλει η ανάπτυξη. Ο πολιτικός λόγος που δείχνει μόνο προς το εξωτερικό αποπροσανατολίζει. Ο πολιτικός λόγος πρέπει να επιστημονεί ότι η διεθνής θέση της χώρας είναι συνάρτηση της εσωτερικής της δυναμικής και ότι αυτή η δυναμική πρέπει να ανα-

Ανδρέας - Σημίτης: Κλεφτοπόλεμος

ζωογονηθεί. Διαφορετικά, η εθνική στρατηγική θα καταλήξει σε εθνοκεντρισμό. Θα αποτελεί ιδεολογική έκφραση και πολιτική προπαγανδιστική εκλογίκευση πολιτικών πρακτικών, οι οποίες οδηγούν σε αδιέξοδα.

Η εξάρτηση της χώρας μας προκύπτει από το επίπεδο ανάπτυξης της. Σήμερα δεν είναι πολιτική αλλά κυρίως οικονομική. Η εθνική ανεξαρτησία, η ελευθερία της χώρας να καθορίσει την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική της πορεία θα καθορισθεί από την αποφασιστικότητα με την οποία θα επιδιώξει υψηλότερα επίπεδα ανάπτυξης. Στη σημερινή συγκυρία δεν απαιτούνται εθνικοαπελευθερωτικοί αγώνες, αλλά προσπάθειες για παιδεία, τεχνολογία, επενδύσεις. Σ' αυτά τα σημεία πρέπει να στρέψει την προσοχή της η εθνική στρατηγική.

Α προσπαθήσω να διευκρινίσω τα παραπάνω με δυο παραδείγματα:

Το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών είναι περιοριστικός παράγοντας της ανάπτυξης μας εφόσον προέρχεται από ανεξήγητη εγχώρια κατανάλωση. Ο εξωτερικός δανεισμός για να συντηρήσουμε την κατανάλωση περιορίζει δραστηρικά τις δυνατότητές μας να εξασφαλίσουμε πόρους για επενδύσεις. Θα πρέπει, αν θέλουμε να μειώσουμε την εξάρτησή μας, να περιορίσουμε τις μακροοικονομικές ανισορροπίες, να επιδιώξουμε οικονομική σταθερότητα, να ακολουθήσουμε μια οικονομική πολιτική η οποία θα περιορίσει δραστηρικά το έλλειμμα, η οποία δηλαδή θα περιορίσει το δημόσιο έλλειμμα, θα αυξήσει τις επενδύσεις και θα περιορίσει την κατανάλωση.

Στη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών έχουν

χειροτερεύσει αισθητά οι όροι εμπορίου με τις αναπτυσσόμενες βιομηχανικές χώρες λόγω της αδυναμίας μας να ελέγξουμε τις μακροοικονομικές ανισορροπίες μας. Ένας Γερμανός χρειάζεται όλο και λιγότερα μάρκα για να αγοράσει ένα στρέμμα ελληνικής γης, έναν τόνο πορτοκάλια, ένα μέτρο ελληνικό ύφασμα. Ένας Έλληνας χρειάζεται όλο και περισσότερες δραχμές για ν' αγοράσει μια γερμανική μηχανή, ένα ιταλικό κοστούμι, μια δανέζικη κονσέρβα γάλακτος. Το ξεπούλημα του μόχθου μας συντελείται, όχι μόνο από τις επιχειρήσεις με αθέμιτες πρακτικές, αλλά από εμάς τους ίδιους με δημοκρατικές διαδικασίες, με προγράμματα γενικής επιδοκμασίας που διατηρούν τον υψηλό πληθωρισμό ή τα δημόσια ελλείμματα και αρνούνται περιοριστικές πολιτικές.

Η εθνική στρατηγική λοιπόν στη σύγχρονη εποχή δεν μπορεί να έχει ένα περιορισμένο μόνο σε εθνικά θέματα αντικείμενο, αλλά ένα πολύ ευρύτερο, την αναβάθμιση της θέσης της χώρας στη διεθνή κοινότητα. Τα εθνικά θέματα είναι η μια πλευρά, αλλά όχι η κυρίαρχη της εθνικής στρατηγικής.

Η αναβάθμιση της χώρας προϋποθέτει αναγνώριση των νομοτελιών του διεθνούς οικονομικού συστήματος. Η Ελλάδα έχει φτάσει ένα σημείο ανάπτυξης, όπου το διεθνές περιβάλλον παίζει καθοριστικό ρόλο για τις εσωτερικές εξελίξεις. Η οικονομία μας, είτε το θέλουμε είτε όχι, επηρεάζεται από τις αποφάσεις που παίρνονται στα διεθνή κέντρα και τις συνακόλουθες εξελίξεις, από τις τιμές του πετρελαίου, τα διεθνή επιτόκια, την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, τη ροή των επενδύσεων των πολυεθνικών εταιρειών. Νέες υπερεθνικές

διαδικασίες στις οποίες δεν έχουμε καθοριστική παρουσία, όπως οι συνεννοήσεις των ΗΠΑ, των ευρωπαϊκών χωρών και της Ιαπωνίας διαμορφώνουν το οικονομικό πλαίσιο της δράσης μας. Το εξωτερικό περιβάλλον ορίζει έτσι σε μεγάλο βαθμό τους ρυθμούς που θα πρέπει να παρακολουθήσουμε για να μείνουμε ανταγωνιστικοί. Αποτελεί στρουθοκαμηλισμό να ισχυριζόμαστε ότι μπορούμε να επιβάλουμε τους όρους μας αρκεί να το θελήσουμε. Η γκάμα των δυνατοτήτων μας είναι περιορισμένη. Η χώρα βρίσκεται σε συγκεκριμένη τροχιά. Δεν διαθέτει απεριόριστες δυνατότητες. Ο αναγκαίος ρυθμός εκσυγχρονισμού επιβάλλεται από τις ανταγωνιστικές χώρες, δεν επιλέγεται από εμάς. Αν δεν βελτιώσουμε την ανταγωνιστικότητά μας έτσι ώστε να αντιμετωπίσουμε την αυξανόμενη πίεση τους στις διεθνείς αγορές και την εσωτερική αγορά, αν δεν διορθώσουμε αποφασιστικά και γρήγορα τις διαρθρωτικές μας αδυναμίες, θα διολισθαίνουμε σε όλο και μειονεκτικότερη θέση στο διεθνή καταμερισμό εργασίας. Η άρνηση προσαρμογής δεν διατηρεί τα κεκτημένα απλώς χειροτερεύει την κατάσταση.

ΤΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Δεν έχουμε την επιλογή να μην αλλάξουμε τις συνθήκες της ζωής μας. Η μόνη μας επιλογή είναι ο τρόπος και η κατεύθυνση της αλλαγής. Θα μείνουμε ανήμποροι παρατηρητές αν επιμένουμε στην άποψη ότι η πολιτική μας βούληση μπορεί να καθορίσει την πορεία της διεθνούς οικονομικής εξέλιξης. Το καίριο ερώτημα για την εθνική στρατηγική είναι: Θα αφήσουμε περιχαρακωνόμενοι σε άπραξη τις εξωτερικές δυνάμεις που ελέγχουν τις διεθνείς ανακατατάξεις να προσδιορίσουν τη θέση μας στον κόσμο ή θα προσπαθήσουμε να αντιμετωπίσουμε τις διαρθρωτικές μας αδυναμίες, να αξιοποιήσουμε τις διεθνείς ανακατατάξεις σε όφελός μας και να βελτιώσουμε τη θέση μας στον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Αν ακολουθήσουμε το δρόμο της απραξίας τα όσα γράφονται και λέγονται για διατήρηση της εθνικής μας ταυτότητας, για την Ελλάδα και τον ελληνισμό, θα αποτελούν συγκάλυψη μιας πορείας αφελληνισμού.

Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να προσδιορίσουμε την ευρωπαϊκή πολιτική μας. Οι ευρωπαϊκές κοινότητες ολοκληρώνουν την οικονομική και προχωρούν στο δρόμο της πολιτικής ενοποίησης. Η εξέλιξη αυτή θα επαναπροσδιορίσει τις συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού. Ο διεθνής καταμερισμός εργασίας θα διαμορφώνεται επιπλέον μέσα από τη διαπάλη υπερεθνικών μορφωμάτων. Η λογική του έθνους - κράτους θα παραχωρεί βαθμιαία αλλά σταθερά τη θέση της σε διεθνικές διεργασίες. Τα προβλήματα του κάθε κράτους μέλους θα ενσωματώνονται σε κατηγορίες που θα απαιτούν ευρύτερης εμβέλειας χειρισμούς. Η Ελλάδα θα είναι υποχρεωμένη να διεκδικήσει και να διασφαλίσει τη θέση της μέσα από τα διαμορφούμενα νέα σχήματα. Γι' αυτό η επιλογή συμμετοχής ή μη συμμετοχής στην πορεία ενοποίησης ανάλογα με το τι προσφέρουν οι εταίροι δεν υπάρχει. Η μη συμμετοχή θα οδηγήσει στην περιθωριοποίηση. Η Ελλάδα θα αυτοτοποθετηθεί στην τέταρτη ταχύτητα.

Η ΜΟΝΗ δυνατότητα είναι συμμετοχή με συνεχή διαπραγμάτευση των όρων της διαδικασίας ενοποίησης, διαπραγμάτευση με γνώση, επιμονή και προπαντός πολιτικούς στόχους. Αυτό σημαίνει ότι το «εθνικό συμφέρον» επιβάλλει την αναβάθμιση της θέσης της χώρας μέσα από συνεργασία, τον προσδιορισμό από κοινού με τους εταίρους των κανόνων του παιχνιδιού και όχι την άντληση πόρων με οποιοδήποτε τρόπο.

✓ Ο πολιτικός λόγος που δείχνει μόνο προς το εξωτερικό αποπροσανατολίζει. Ο πολιτικός λόγος πρέπει να επιστημονεί ότι η διεθνής θέση της χώρας είναι συνάρτηση της εσωτερικής της δυναμικής και ότι αυτή η δυναμική πρέπει να αναζωογονηθεί.